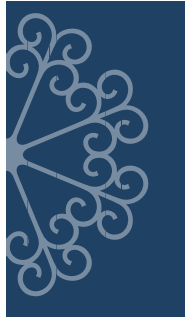




בית מזרח



510

פרשת וארא

זמני כניסת ויציאת השבת

★	☸	
17:35	16:19	ירושלים
17:35	16:36	בני ברק
17:55	16:38	ציריך
17:38	16:08	וינה
17:57	16:40	אנטוורפן
18:10	16:48	פריז
17:10	16:01	לונדון



דבר הישיבה

התורה מרחבת דעתו של אדם

בשיחה שנשא מורנו ראש הישיבה הגאון רבי רפאל שמואלביץ זצ"ל בערב ימי מלחמת המפרץ, באותם ימים של מתח ודאגה, הביא את דברי האוה"ח הק' על הכתוב (שמות ו, ט) "ולא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה", כי לצד שלא היו בני תורה לא שמעו, ולזה יקרא קוצר רוח **כי התורה מרחבת דעתו של אדם**, והנה מבואר לנו מדברי האוה"ח הק' כי התורה מרחבת דעתו של אדם שיוכל להכיל בתוכו לא רק את קושי המצב של עכשיו, אלא גם את מה שמוכתח אח"כ, וזהו מה שמוטל עלינו בשעה קשה כזאת.

והוסיף, עת צרה היא ליעקב, האומות מתגרות זו בזו, ומתגרות בישראל, ויש הרבה שחוששים ויראים מפני הבאות, אך איננו מתבוננים בכל מעשי ההשגחה העליונה איך שהיא מובילה אותנו, ואת עקבתא דמשיחא בדורנו אשר יש בו את כל הסימנים לכך.

ומה עלינו לעשות בעת צרה כזו? תבע רה"י רבי רפאל, אמרו חז"ל בברכות (דף ס"ג ע"א) א"ר טבי א"ר יאשיהו כל המרפה עצמו מדברי תורה אין לו כח לעמוד ביום צרה, שנאמר התרפית ביום צרה צר כוחכה, וכן מצינו שאמר המן למרדכי שלמד הלכות קמיצת העומר (מגילה דף ט"ז ע"א): "אתא מלי קומצי קמחא דידיכו ודחי עשרה אלפי ככרי כספא דידי".

(הגש"פ - מיר)

"הנה הפשטתם צורת הישיבה, וקלטתם רוח ורצון הישיבה, ובוזה עשיתם לכם חבורה לילך בעקבות רוח הישיבה, ובכל מקום שאתם נמצאים לקחתם זאת כאילו להיות עם הישיבה בין כתלי הישיבה" (מרוך המשגיח הגה"צ רבי ירוחם ליבוביץ זצוק"ל ממיר)

מתורת רבותינו

עיקר ותכלית יציאת מצרים - שבני ישראל הוציאו את טומאת מצרים מעצמם

וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל מארץ מצרים (ו, יג).

זו גאולה רק מעבדות לחירות הגשמית, אלא הקב"ה היה צריך לגאלם גם מן השעבוד הרוחני ולהוציאם ממ"ט שערי טומאה, ולפי זה יש לומר שהשליחות אל פרעה היתה לצורך הגאולה מהשעבוד הגופני, שפרעה היה בכוחו להוציאם מהשעבוד הגופני, אבל לא היה בידו להוציאם ממ"ט שערי טומאה שהיו שקועים בהם, ועל הגאולה הרוחנית היתה השליחות לבני ישראל, שיוציאו עצמם משערי טומאה ויכנסו לשערי קדושה.

י"ל בהקדם מה שנאמר בנוסח הגדה של פסח "ואילו לא הוציא הקב"ה את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו ובני בנינו משועבדים היינו לפרעה במצרים". ופירשו בזה, דאף כי יתכן שבזמן מן הזמנים היתה גוברת ידם של ישראל על המצרים והיו יוצאים ממצרים, מכל מקום עדיין היו משועבדים שעבוד רוחני למצרים, שכבר עמדו בשער המ"ט משערי טומאה, ואילו לא היו הקב"ה גואלם, היו ח"ו נכנסים לשער הנ' וממנו לא היו יוצאים לעולם.

והוסיף הגרא"ב פינקל, דהנה בכל מקום שגור הנוסח 'יציאת מצרים', וכגון 'זכר ליציאת מצרים' ועוד, ולכאורה יש להעיר בדקדוק הלשון בזה, דמשמע כאילו מצרים יצאו, והרי ישראל הם שיצאו ממצרים, והיה ראוי לכאורה לומר 'יציאה ממצרים', אך לפי מה שנתבאר יש לומר דזה בא לרמז גם על היציאה הרוחנית, שבני ישראל הוציאו את טומאת מצרים מעצמם, והיינו היציאה ברוחניות ממ"ט שערי טומאה, וזוהי עיקר ותכלית יציאת מצרים.

משלחן רבי אליהו ברוך (עמ' רנ"ד)

אומר מורינו הגאון רבי אליהו ברוך פינקל זצ"ל בזה יש לבאר את הכתוב שלפננו וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים להוציא את בני ישראל מארץ מצרים, ופירש רש"י: "ציום על דבר ישראל ועל שליחותו אל פרעה", ומבואר שהיה גם שליחות אל בני ישראל מלבד השליחות אל פרעה.

וביאה דענין השליחות אל פרעה היה להוציאם מעבדות לחירות, והרי בני ישראל היו עבדים למצרים גם בגופם וגם ברוחם, וכשנגאלו לא היתה

ימים מקדם



לפנינו תמונה נדירה בה נראה מורנו רה"י הגאון רבי רפאל שמואלביץ זצוק"ל כילד, בשנחאי, בעת גלות הישיבה בשנות הזעם, לצד אביו מרן רבי חיים שמואלביץ זצוק"ל, בשמחת שבע ברכות לרבי צבי מילנה, בהמשך השולחן ניתן לראות את מרן המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצוק"ל.



עד היכן מגעת מידת הכרת הטוב

במכת דם נאמר (ז, יט) "ויאמר ה' אל משה אמור אל אהרן קח מטק ונטה ידך על מימי מצרים וגו' ויהיו דם", ופירש רש"י: "לפי שהגין היאור על משה כשנשלך לתוכו, לפיכך לא לקה על ידו לא בדם ולא בצפרדעים ולקה על ידי אהרן". וכן כתוב במכת כינים (שם ח, יב) "ויאמר ה' אל משה אמור אל אהרן נטה את מטק והך את עפר הארץ והיה לכנים בכל ארץ מצרים", וגם שם פירש"י: "לא היה העפר כדאי ללקות על ידי משה לפי שהגין עליו כשהרג את המצרי ויטמנהו בחול, ולקה על ידי אהרן".

אמר מרן ראש הישיבה שה"ת הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, רואים אנו מכאן יסוד גדול, עד היכן מגעת מידת הכרת הטוב, שהרי אעפ"י שהיה בדן להכותם, ומשה עצמו היה צריך להכותם, אך כיון שקיבל טובה מהיאור והעפר לא לקו על ידו.

כל כך חשובה מידה זו, הוסיף מרן רה"י הגר"ח, שאפילו העפר והמים הדוממים, לא ידעו ולא יבינו,

לסעודה. בסעודה דאג הגר"ח בראש ובראשונה שתינתן לבחור מנה יפה, וכל העת השגיח כדי לוודא שאכן הוא אוכל לשובע.

בעל הבית שבביתו התגורר מרן רה"י הגר"ח בשנחאי, היה יהודי פשוט. למרות שידוע היה הגר"ח כאדם שקשה לגרור אותו לשיחת חולין, היה מבלה עם האיש שיחות ארוכות וריקות תוכן, הדבר עורר רוגז ופליאה כאחד - רוגז על האיש המעז לבטל את ראש הישיבה בהבליו, ותמיהה על הגר"ח המרשה לעצמו לבטל מתלמודו כדי לשוחח שיחות חסרות שחר עם יהודי נטול כל לחלוחית של תורה.

כשנשאל על הנהגתו החריגה לא הבין את השאלה: "מה פירוש? האיש פתח בפני את ביתו, ומה עם הכרת הטוב?".

בערוב ימיו, כשעלה האיש ארצה והתגורר בעיר מרוחקת, טרח מרן רה"י הגר"ח לבקרו מספר פעמים.

שיחות מוסר (עמ' ש"כ); **מח ולב** (עמ' ק"ט)

אך מ"מ מכיון שנהנה מהם נתחייב להכיר להם טובה. כאשר האדם חש ומרגיש בנפשו את גודל החיוב לזה שהיטיב עמו, כוחו גדול מאד ואין גבול ליכולתו לעשות הכל עם מיטיבו ולשלם לו את טובתו.

*

ואכן, נאה היה דורש ונאה היה מקיים. דקות תחושותיו של מרן רה"י הגר"ח בהכרת טובה והחריפות הרבה בה הדגיש את החיוב להכיר טובה, הינן פרשה מופלאה כשלעצמה. היה מטריח את עצמו למרחקים ומיטלטל בדרכים בתאו של סנדר מקפץ, כדי להשתתף בשמחת כלולותיו של תלמיד מיישיבה אחרת, אשר "כיבדו" בכך שבא לשמוע אצלו "חבורה"...

בחור מתלמידיו הסיע אותו לסעודת "שבע ברכות". כשהגיעו למקום, ביקשו מרן רה"י הגר"ח שיתלווה אליו, אולם הבחור השיב כי עליו לסדר עניין שיאריך כמחצית השעה. "אני ממתין לך", אמר הגר"ח, "לא אטול את ידי עד שובך". הבחור החליט להישאר

הכבוד לב פרעה - מידה כנגד מידה

ואני אקשה את לב פרעה (ז, ג).

הנה הקב"ה הכביד את לב פרעה וכמו שכתוב "ואני אקשה את לב פרעה", וביאר מרן ראש הישיבה הגאון **רבי נתן צבי פינקל** זצ"ל, כי הנהגת הקב"ה עם פרעה היתה באופן של מידה כנגד מידה, הקב"ה נטל ממנו את הבחירה בטוב ומנע ממנו לשוב בתשובה, משום שאף הוא נטל מישראל את הבחירה, שהרי פרעה שעבד את כלל ישראל, ושוב לא יכלו לבחור בטוב ולעשות כרצונם ככל בן חורין, אלא היו מוכרחים להשתעבד לרצון פרעה לחלוטין. ולפיכך נהג בו הקב"ה מידה כנגד מידה ונטל ממנו את כח הבחירה,

ופעולותיו הם לאחר התבוננות אם הם אסורים או מותרים, ובכך משליט את שכלו על תאוותיו ורצונותיו, והוא הבן חורין האמיתי! אבל מי שאינו שומר תורה ומצוות רח"ל, הינו 'עבד נרצע' ליצרו הרע ולתאוותיו והם המוליכים אותו בכל דרכיו.

כאשר עומד אדם ומתבונן בכל ענין יציאת מצרים, חובה עליו להתבונן על המטרה העיקרית של יציאת מצרים - להיות בעלי בחירה ולעבוד את הקב"ה.

שיחות רבי נתן צבי (פרשתנו עמ' מ"ו)

ומנע ממנו לבחור בטוב ולשוב בתשובה על מעשיו. והוסיף, ישנם כאלו הסבורים שאדם שאינו שומר תורה ומצוות הינו בעל בחירה גדול יותר, שיכול הוא לעשות כל שברצונו, ואילו השומר תורה ומצוות כביכול איננו בוחר את מעשיו. אך כבר לימדנו חז"ל (אבות פ"ו מ"ב) "אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה", ודרשו זאת מהכתוב (שמות לב, טז) "והלוחות מעשה אלקים המה והמכתב מכתב אלקים הוא חרות על הלוחות", "אל תקרי 'חרות' אלא 'חרות'". והיינו שהעוסק בתורה וכל מעשיו

מבאר רבותינו



החרטה של הרשעים מזויף מתוכו

ה' הצדיק ואני ועמי הרשעים (ט, כז).

*

אמרו חז"ל, כי כך דרכם של רשעים, אשר בעת צרה צועקים, ומשנענו חוזרים לרשתם.

לכאורה, מה רצו חז"ל לומר בזה, והלא מקרא מלא הוא, כיצד הקשה פרעה את ליבו כשאך היתה רווחה, ואם כן מה היה צורך לחזור ולהכניס תחת כלל את הנאמר במפורש בתורה.

ומבאר הגה"צ המשגיח **רבי יחזקאל לוינשטיין** זצ"ל: אמנם גילו לנו חז"ל דבר גדול. בל נטעה ונחשוב, כי כאשר נכנע הרשע בעת צרה, הרי הוא נכנע באמת ובתמים, ורק אחר כך יצרו חוזר וגובר עליו, לא כך הוא אלא שמלכתחילה לא היתה כניעתו אמיתית ופנימית, ומה שנכנע בעת הצרה אין זה אלא מנהג "מדרכם של רשעים". גם צורת הכנעה זו הכנעה מזויפת מן השפה ולחוץ, אינה אלא מדרכיהם של הרשעים. נמצא איפוא שלא היתה כניעה והכנעה.

אדם וכו', הנה אין זאת טומאה?

אך כאשר אמרנו, יען כי פרעה הרשע לא למד על הדרכים שביבאו אותו לידי לשמה, כי לא רצה באמת, ולא בחר בטובה... ובשביל זאת לא בא לידי האמת ולשמה, והראתה לנו התורה כי אחר כל העמל בהאותות והמופתים לא פעל עליו מאומה ולא התקרב אל האמת, ונשאר פרעה הרשע כמקודם.

כן הודיעה לנו התורה הקדושה כי אין להתפעל ממה שנראה לכאורה כי פועל מה, אף שלא לשמה, כמו שאנו רואים מפרעה כי אמר ד' הצדיק ואני ועמי הרשעים, כן אמר כמה פעמים העתירו אל ד', כן הוסכם אצלו לשלוח כמו שאמר אנכי אשלח אתכם וכו' רק הרחק לא תרחיקו ללכת העתירו וכו'; ומי שראה מצב הנזכר הלא בטח הי' חושב כי בטח נתקרב הרבה אל האמת, יען כי < המשך בעמ' 4

במכתב לתלמידו הרחיב על כך הגה"צ המשגיח זצ"ל: בפרשת וארא על הפסוק ואני אקשה את לב פרעה... ביאר שם הרמב"ן כי פרעה לא רצה לשלוח בשום אופן את כלל ישראל, רק מפני כי לא הי' בכחו לסבול המכות והי' רוצה לפטור עצמו מהסבל הנורא, ועל זאת חזק הקב"ה את לבו בחמשה מכות האחרונות שיהי' יכול לסבול המכות, וממילא לא שלח את ישראל כאשר הי' ברצונו לא להכניע את עצמו כנגד השי"ת.

ושאלנו מאי כוליה האי? אם הי' שולח מפני הסבל של המכות, הלא זה הוא מדרגה של שלא לשמה, מדוע הובא שם ברמב"ן כי אמר הקב"ה "להוסיף טומאה על טומאתו" הלא חז"ל אמרו לעולם ילמוד



מורנו ראש הישיבה

הגאון הגדול רבי רפאל שמואלביץ זצוק"ל

שמונה שנים להסתלקותו - ט' שבט תשע"ו

סיפור - אשר גם אנו, המבוגרים, יכולים ללמוד ממנו. מעשה במלך שחיבב סוסים משובחים. אל כל מקום בעולם בו גדל סוס מעולה במיוחד, שלח לקנותו - עד שהיו רתומים במרכבתו שישה ממיטב סוסי העולם!

לימים נתקעה מרכבתו בבוץ, ולא יכלו הסוסים המשובחים להוציאה ממנו. כל ההכאות שהכו בהם לא הועילו כלום. בעודם תמהים מה לעשות עבר שם כפרי אחד עם עגלה רתומה לשני סוסים זקנים וכחושים, נכנסו אף הם לבוץ ויצאו ממנו בקלות.

קרא לו המלך ושאל: איך הצליחו סוסיך החלשים להוציא את עגלתך מן הבוץ? אמר הכפרי: יואיל המלך להתיר את הסוסים ממרכבתו, ואני ארתום את סוסי שיוציאו אותה מן הבוץ. צחק המלך ושאל: הכיצד יצליחו שני סוסיך החלשים, הזקנים והכחושים, היכן ששישה ממיטב סוסי העולם נכשלו?!

אבל בלית ברירה נאלץ המלך להסכים להצעתו הלא הגיונית של הכפרי: רתמו את הסוסים החלשים והכחושים למרכבה, ואלה הוציאו אותה בקלות מן הבוץ!

השתאה המלך והכפרי הסביר: אכן כל אחד מסוסיך משובח הוא מאין כמותו, ומשרת אותך נאמנה, אך שונאים הם זה את זה, ולכן אינם מסוגלים לעבוד יחד. בשעה שהכית אחד מהם, אזי האחרים במקום לעזור לו עוד משכו את המרכבה אחורנית, כדי שתוסיף להכותו עוד... סוסיי לעומת זאת, הם אמנם כחושים וחלשים אבל הם גדלו באוורוה אחת כל ימי חייהם ורגילים לעזור זה לזה בכל כוחם. כך הם הצליחו - למרות חולשתם - לעשות את מה שכל סוסיך המעולים לא הצליחו.

על הפסוק "הִסְקַת וְשָׁמַע יִשְׂרָאֵל דֹּרֶשֶׁת הגמרא "הִסְקַת- עשו כיתות כיתות ועסקו בתורה, לפי שאין התורה נקנית אלא בחבורה... דאמר רבי יוסי ברבי חנינא מאי דכתיב: 'חָרַב [אֶל] הַבְּדִים וְנָאָלוּ' חרב על שונאיהם של תלמידי חכמים שיושבים בד בבד ועוסקים בתורה, ולא עוד אלא שמתפשים".

אמנם, כל כוחה של החבורה טמון בכך שכולם מאוחדים, וכל אחד נושא בעול עם חברו, דואג על טובתו, שמח בשמחתו ומשתתף עמו בצערו, איש את רעהו יאמר חזק, כך עולים כולם מעלה מעלה.

אך אילו כל אחד אינו חושב אלא בטובת עצמו, עינו רעה בהצלחת חבריו, הרי כל אחד הוא יחיד לעצמו - ולא עוד שכחו קטן יותר מכוח היחיד שאינו בתוך החבורה כיוון שכ"א מפריע לשני... [בדומה לסוסיו המשובחים של המלך שכוחו של כל אחד מהם הוכחש מחמת חבריו...]

האדם צלם אלוקים

באחת משיחותיו בפני בני הישיבה פתח רבי רפאל צוהר לעולם המידות שלו: שמעתי בשם אדם גדול שאמר שאם הוא רואה תינוק נופל על הארץ הוא מרימו ומנשקו, כאילו חומש נפל על הארץ, שהרי



ושבו, ולאחר מכן הפטיר בענוותנותו - באמת אינני יודע מה הפשט בגמרא הזאת.

אהבתו לכל אדם לא ידעה גבול. התחשבות שלו בכל מהלכיו שלא יגרם שום פגיעה או בדיל של פגיעה דקה מן הדקה, היתה לפלא ומופת בעיני כל השנים ממש, בכל פעם יכולים היו להתפעל מגודל הרגישות שהיתה לו בכבוד הזולת.

אהבתו לישרות הוגדרה אצל רבים מתלמידיו כאחד מעיקרי אישיותו, הוא כה סלד מחוסר ישרות ואמת, עד כי היה מסוגל להרים קולו למען העמדת הדברים במישרים. תלמידיו תיארו, שלמרות שהיה מדבר עמהם בלימוד הרבה מאד, כל פעם התפעלו מתעצמויות נפשו כיצד עמד בכל כוחו על הישרות שאפיינה את תורתו הגדולה. דוקא משום כך לא היה בוש לחזור בו מדבריו, ולא היה שלם עד שהדברים יתיישבו על לבו בתכלית השלימות. מחזה נפוץ היה הגיעו לבית המדרש יום לאחר אמירת השיעור כללי, ומסתובב בין התלמידים לומר שהשיעור של אתמול אינו נכון לגמרי, כי משהו הקשה עליו קושיא עליה, וכנראה שהצדק איתו.

כן היה מקפיד לצטט בשם אומרם גם כשהיה מוצא ידיעות נסתרות שהיו תחביב עבורו, באומרו כי עצם אמירת הדבר בשמו מביא סייעתא דשמיא גדולה יותר להבינו, וזה הרי העיקר.

כך זכה לגדל דורות של ת"ח מובהקים, ותורתו שיו"ל ע"י בניו לאחר פטירתו, מכריזה על גדלותו המרוממת והייחודית. הוא הסתלק לבית עולמו לאחר שנות ייסורים בליל ט' שבט תשע"ו.

מנוחתו כבוד בחלקת הרבנים שבהר המנוחות בירושלים.

כוחה של החבורה

כעשור לפני פטירתו התבקש רבי רפאל לשאת דברים בפני תינוקות של בית רבן, סיפר בפניהם

ראש הישיבה נולד בשנת תרח"צ בעיירה מיר לאביו מרן הגר"ח זצוק"ל ולאמו מרת חנה מרים פינקל ע"ה, בתו היחידה של ראש ישיבת מיר מרן הגרא"י פינקל זצוק"ל, הוא נקרא על שם סבו, רבי רפאל אלתר שמואלביץ, חתנו של הסבא מנובהרדוק וראש ישיבות סטוצ'ין וגרודנא. כשהסנדק בריתו היה רבה של מיר, דוד אמו, רבי אברהם צבי קמאי.

בתקופת מלחמת העולם השנייה נמלט עם הוריו יחד עם רבים מתלמידי ישיבת מיר לוויילנה ומשם עשו את דרכם ברכבת הטרנס-סיבירית, ובאמצעות אשרות כניסה ליפן שסיפק הקונסול היפני בליטא, ציאונה סוגיארה, הגיעו לקובה שבין, שם שהו כתשעה חודשים.

בילדותו למד בישיבת תפארת צבי, ועוד לפני היותו בר מצווה עבר ללמוד בישיבת מיר בירושלים, למד בקביעות בחברותא עם אביו עד סוף ימי אביו. בחורף תשכ"ב נשא את בתו של רבי אברהם פרבשטיין, ושנתיים לאחר נישואיו החל לכהן כר"מ בישיבת חברון כנסת ישראל. וערך בצוותא עם בן דודו מורנו רה"י רבי אריה פינקל את המהדורה הראשונה של הספר "שיחות מוסר" של אביו, שיצאה לאור בחיי האב.

לאחר פטירת אביו מרן הגר"ח בשנת תשל"ט, החל למסור שיעורים בישיבת מיר לצד גיסו מרן רה"י רבי נחום פרצוביץ, ומאז פטירת ראש הישיבה הגאון רבי ביינוש פינקל, שימש כראש הישיבה לצד מרן רה"י הגאון רבי נתן צבי פינקל.

כוחו העיקרי התלמוד היה בעיון ובהיקף בלתי נדלה וביגיעה אין סופית, כשהוא מחנך את תלמידיו ללמוד בעיון ולא מקופיאי.

הוא טבע מושג חדש לדורות בישיבת מיר, והם דפי הקושיות שהיה מביא בתחילת כל סוגיא, לעתים עשרות שאלות ולעתים פחות, אבל הכל בכדי להעמיד את הפלפול של התלמידים על נקודות האור בסוגיא שאותן יש להאיר, ועליהם יש להתעכב, והתחזק הדבר עם פתיחת ביהמ"ד פרידמן, ועד היום קנו דפיו אלו מקום של כבוד בכותל המזרח לכל מבקש להבין אמיתותו של עיון התורה.

מעודו לא הבין מהו תענוג מלבד עיון התורה. בבין הזמנים שהרבה נהגו לסור למנוחה, התפלא ואמר אצלי המנוחה הטובה ביותר היא ללמוד בעומק העיון דברים המעניינים אותי ללא שעבוד ועול לצורך הרבים... זהו התענוג האמיתי. הכל ידעו שיכל לעתים להתעלם מהצורך בשינה כשהיה שקוע בעומק סוגיא או בהכנת שיעור למחרת.

היטיבו להגדירו שכל ימיו לא היה בורח מן הכבוד, אלא באמת לא הכיר מהו כבוד, וכשבאו לכבדו לא הבין מדוע עושים זאת לו יותר מלאחרים בפשטותו העצומה. פעם שאלו, שהרי גמרא מפורשת היא בקידושין 'זקן ואינו לפי כבודו', הרי שיש ענין של כבוד אצל הזקנים והת"ח... חשב רבי רפאל שוב

רבי אליעזר יהודה פינקל תש"כ	רבי חיים זאב פינקל תשכ"ה	רבי יחזקאל לוינשטיין תשל"ד	רבי חיים שמואלביץ תשל"ט	רבי נחום פרצוביץ תשמ"ז	רבי בנימין ביינוש פינקל תש"ן	רבי נתן צבי פינקל תשע"ב	רבי רפאל שמואלביץ תשע"ו	רבי אריה פינקל תשע"ו	רבי אהרן דוד חדש תשפ"א
-----------------------------	--------------------------	----------------------------	-------------------------	------------------------	------------------------------	-------------------------	-------------------------	----------------------	------------------------



גמורה הייתה, בין אדם לחברו הוא כמו אש בוערת, והמכניס ידו לאש נכוונה לא משום עונש אלא כך היא המציאות, וזה בגדר של טבע.

שאלתי את אאמו"ר - אמר רבי רפאל, רופא שקוטע רגלו של אדם כדי להצילו, נחשב שפגע בבין אדם לחברו ויענש על זה, ואיני זוכר מה השיבני.

בלמדנותו הסביר רבי רפאל שחילוק גדול יש, אין כוונת הרופא לצער את החולה, אלא שבקטיעת הרגל בהכרח הוא מצטער, וכיון דקטע את הרגל לטובתו, לא פגע בבין אדם לחברו. אבל חנה עיקר מטרתה היה לצערה, אלא שהצער לטובתה היה, ולכן יש כאן פגיעה בבין אדם לחברו. ויותר מכך נראה, שפנינה הוכרחה לצער את חנה באופן שלא תדע שלטובתה היא עושה כן, ולכן היה שם פגיעה בבין אדם לחברו, אבל באופן שצערו של אדם רפואה היא, אין מי שמצער פוגע בבין אדם לחברו כל שהוא מתכוון לטובתו של חברו, כיון שחברו יודע שלטובתו הוא עושה.

מין המשגיח רבי ירוחם זצוק"ל (בדעת חו"מ ח"ג מאמר ל"ג) כותב שכל ענייני בין אדם לחברו נבנים על היסוד של צלם אלוקים, ולא כמו שהעולם סוברים שנצטוונו שלא נגזול ולא נזיק וכיוצא בזה, אלא הכל הוא בהלכות צלם אלוקים, ובה נכללו גזלה וגניבה וכן אונאה וצער וכיוצא, הכל נובעים מפגיעה בצלם אלוקים, ונמצא דהן בין אדם למקום והן בין אדם לחברו, הכל הוא כבוד שמים.

הדברים עמוקים עד מאד, אבל למדנו שעיקר המצות של בין אדם לחברו, הן האיסורים והן המצוות, הם מחמת שהאדם הוא צלם אלוקים, זה לא סתירה לכך שמצוות שבין אדם לחברו צריך לעשות כדי להטיב לחברו, ולתת צדקה מתוך רחמנות על העני, כי זו היא צורת מעשה המצווה.

בין אדם לחברו זה אש!

באותה שיחה הוא חזר על דברי אביו הגדול זצוק"ל שהטעם שפנינה נענשה, למרות שלשם שמים כעסה את חנה ונתכוונה לטובתה שתתפלל ותיושע, וצדקת

הוא צלם אלוקים. ויש שפקפקו ע"ז ואמרו שצריך לרחם על התינוק ולפייסו ולנשקו משום כאבו שלו, ולא משום דיש כאן צלם אלוקים שנפל.

ובאמת כתב רש"י (סוף פר' יתרו), שהרחבת הפסיעות קרוב לגלוי ערווה הוא ואתה נוהג בהם מנהג בזיון והרי דברים ק"ו ומה אבנים הללו שאין בהם דעת להקפיד על בזיון אמרה תורה הואיל ויש בהם צורך לא תנהג בהם מנהג בזיון, חברך שהוא בדמות יוצרך ומקפיד על בזיונו על אחת כמה וכמה. ואין מזה ראייה שהעניין שלא לבזות אדם הוא משום שמבזה את צלם האלוקים, ונמצא שזה כעין מצוה שבין אדם למקום, אלא שזה פשוט שלמרות שיש לרחם גם על בעלי חיים, וכמו שלמדנו מהאמור ורחמיו על כל מעשיו, ורבינו הקדוש קיבל ייסורים בגלל שלא ריחם על בהמה ונסתלקו ייסוריו ע"י שריחם על "בני כרכושתא", אבל ודאי דעל אדם יש לרחם יותר, וחברך שהוא בדמות יוצרך, שהוא חשוב מאד, יותר יש לרחם עליו.

ניצוצות ממסכת חיינו של מורנו רה"י הגאון רבי רפאל שמואלביץ זצוק"ל מרשימות תלמידו הרה"ג הרב ויטמן שליט"א | מאמר ב' (ח"א פרסמנו בשנת תשפ"ב)

על אמור"ר בחרי אף, "מדוע פתחת את הדלת וכו'". אמור"ר מיד אמר לו, "סליחה, אני מתנצל. אתה צודק". הנהג מיד נרגע, והלך לדרכו.

ואז פנה אלי אמור"ר ואמר, במצב שכזה, להגיד "אתה צודק", לבד מכך שהייתי חייב להודות על האמת ולהתנצל בפניו, יש לכך גם מעלה נוספת - שבכל מצב של ויכוח, האמרה "אתה צודק" היא היחידה שאין לה מענה, וכתגובה לאמרה זו אין לשני שום אפשרות להמשיך להתווכח, לתקוף, וללחום.

*

בהקשר זה אהב מורנו רה"י לספר על אדם שהתייעץ עם חברו להכין את עצמו לקראת דין תורה. העלו ביניהם את כל האפשרויות מה הבעל דין שכנגד יטען, והכינו מענה לכל אחת מן הטענות. לבסוף, פנה לחברו ואמר לו, "כעת אני מוכן לכל טענה

שיטען השני, חוץ מטענה אחת. מה אעשה אם הלה יטען 'הילך' [כלומר, קח את הכסף] - לזה אין לי מה לענות לו!".

בסוף המכתב מסיים המשגיח זצ"ל:
"הנה הרשות ביד ידידי להעתיק הדברים האלו ולשלוח למי שהוא מקרב, כי הדברים יתנו לו תועלת, כן בידו להעלים ממי הדברים יוצאים, הכל למען השלום".

אור יחזקאל - מכתבים (מכתב ב); יד יחזקאל

השיעורים, ומכך שנזדמן לו הזדמנות כזו להחמיא לאביו, ואף הנהג מכך שפעמיים העמידוהו על האמת.

*

בהקשר זה שמעתי שפעם מסר אמור"ר שיעור כללי בישיבת "מיר ברכפלד", בו הוא הביא מדברי אביו, הגאון ר' חיים זצ"ל. לאחר שהוא סיים את השיעור וירד מהבימה, פנה אליו מורנו רה"י הגאון ר' אריה פינקל זצ"ל, ואמר לו שהוא הבין אחרת את דברי הגאון ר' חיים. לאחר ששוחחו ביניהם, חזר אמור"ר ועלה על הבימה, נתן מכה על הסטנדר כדי לקבל את תשומת לבם של הנוכחים, ואמר כי הג"ר אריה הבין אחרת את דברי אביו הג"ר חיים, ואז אמר אמור"ר, "ר' אריה צודק, וכל מה שאמרתי הוא טעות", וירד שנית מן הבימה.

חכמה ואמת שלוכים יחדיו

פעם ישבתי עם אמור"ר במכונית בצידי הכביש, ובטעות פתח אמור"ר את הדלת בפני רכב חולף, והרכב התנקש בדלת. נהג הרכב מיד עצה, יצא מרכבו, והחל צועק

ומודה על האמת

מורנו רה"י רבי רפאל זצ"ל היה מודה מיד כשטעה, וזה לא היה נראה כאתגר בשבילו. כשהוא היה אומר "טעיתי, אתה צודק", לא היה ניכר עליו שום קושי, שום שבירת המידות. להיפך, הוא היה אומר את זה באותה טבעיות בה היה אומר "בוקר טוב", וההבדל היחיד הוא שהיה ניכר עליו כי שמח הוא מאד שעל ידי גילוי הטעות זכה להגיע אל האמת.

ולאחרונה שמעתי שאף התבטא מפורשות על עצמו כן, "לא קשה לי לומר שטעיתי, אבל איני רואה בזה ענווה כלל, כיוון שזוהי האמת".

*

פעם צלצל אלי, וסיפר לי על אברך צעיר שהקשה לו על משהו שאמר בשיעור כללי, ושזה היה הפעם השנייה שאברך זה "תפס" אותו, ושבשתי הפעמים האברך צדק. אז אמור"ר סיפר לי איך שהוא צלצל לאביו של האברך לשבח את בנו בפניו. אמור"ר הנהג גם מן האברך שאחז חשבון כל כך חזק ומדויק במהלך

מבאר רבותינו | המשך מעמ' 2

מקודם הי אומר לא ידעתי את ד' וכפר לגמרי ר"ל, ועתה הלא הרבה נשתנה לטובה.

וגילתה לנו התורה כי לא כן הוא, כי מי אשר לא חבר בטובה ואינו רוצה לדעת האמת, דהיינו כי אין הוא עושה הדרכים אשר באופן זה יבוא לידי האמת - הוא בטח לא יבוא לידי שום התקרבות אל האמת, כי רואים אנו כי אחר כל המופתים הי' פרעה רשע



הליכה יומית קבועה משפרת את הריכוז ואת יכולת הלמידה
בחסות *3833 מאוחדת ובה אתר